

11^η διάλεξη: Ο ξεριζωμός στα μάτια των περιηγητριών

Λαμβάνοντας υπόψη την προχθεσινή *Ημέρα Εθνικής Μνήμης (19 Μαΐου)*, η σημερινή διάλεξη είναι αφιερωμένη στην *Επέτειο Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων και των Ελληνίδων του Πόντου (19 Μαΐου)* και ακολούθως των *100 χρόνων από τη Μικρασιατική καταστροφή (1922-2022)*

Η Βουλή των Ελλήνων αναγνώρισε τη γενοκτονία των Ελλήνων και των Ελληνίδων του Πόντου (1908-1923) στις 24 Φεβρουάριο **1994** (Ν. 2193/1994) και η **19^η Μαΐου** θεσπίστηκε ως «*Ημέρα Εθνικής Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου*». Η απόφαση για τη «λευκή σφαγή», τη μαζική και συστηματική εξόντωση του ποντιακού ελληνισμού, πάρθηκε από τους Νεότουρκους το 1908.

Η Βουλή των Ελλήνων, τέσσερα χρόνια αργότερα, στις 24 Σεπτεμβρίου 1998, καθιέρωσε την **14^η Σεπτεμβρίου** ως «*Ημέρα Εθνικής Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικράς Ασίας από το Τουρκικό κράτος*» (Ν. 2645/1998). Η Μικρασιατική Καταστροφή - η καταστροφή της Σμύρνης (η πυρπόληση της Σμύρνης, οι σφαγές, το λουτρό αίματος στην προκουμαία, κ.ά) **σηματοδοτεί το οριστικό τέλος του Ελληνισμού στη Μικρά Ασία.**

Διάλεξη σε δύο ενότητες

I. Ο ξεριζωμός στα μάτια των περιηγητριών: «Η κυριαρχία της τρομοκρατίας» (1881-1922) και «η Μεγάλη Σφαγή» (Καμπερίδου, 2022)
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/el/home/research/item/3223206>

II. Οι μαρτυρίες μιας Γαλλίδας εθελόντριας στην προκουμαία της Σμύρνης: «Το τέλος ενός πολιτισμού ή ο θάνατος της Σμύρνης» (Καμπερίδου, 2023)
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/3327347>

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ:

Πρώτη ενότητα

11^η διάλεξη: I. Ο ξεριζωμός στα μάτια των περιηγητριών: «Η κυριαρχία της τρομοκρατίας» (1881-1922) και «η Μεγάλη Σφαγή» (Καμπερίδου, 2022)
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/el/home/research/item/3223206>, ή/και
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/3223206/file.pdf>

Περίληψη: Η εργασία αυτή επικεντρώνεται στις επιτόπιες μαρτυρίες τριών περιηγητριών στη Μικρά Ασία και τον Πόντο στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου αιώνα: της Αμερικανίδας ιατρού Blanche Norton, της Αγγλίδας συγγραφέως Dorina L. Neave και της Γαλλίδας εθελόντριας σε νοσοκομεία της Σμύρνης Mme L. Jean Antoniadès. Συμπεριλαμβάνονται και σύντομες αναφορές άλλων περιηγητριών και Ελληνίδων, όπως της δημοσιογράφου-συγγραφέως Demetra Vaka (1922). Οι γυναικείες μαρτυρίες περιγράφουν τη «Μεγάλη Σφαγή» των Αρμενίων στην Κωνσταντινούπολη τον Αύγουστο του 1896, τις λεηλασίες στις οικίες των Αρμενίων, οι οποίες είχαν σημαδευτεί με το σχήμα του Σταυρού, και την «τρομοκρατία» που επικρατούσε στην Τουρκία. Συναντάμε για πρώτη φορά στις γυναικείες μαρτυρίες τον όρο τρομοκρατία (terrorism), και συγκεκριμένα στο έργο της Neave Είκοσι-Έξι Χρόνια στο Βόσπορο (1881-1907). Οι μαρτυρίες αυτές περιγράφουν, μεταξύ άλλων, τις γυναίκες της Κερασούντας που έσωσαν τις οικογένειές τους από τον εκτοπισμό, τα ελληνικά ορφανοτροφεία της Κερασούντας, του Καραχισάρ και του Πουλαντζάκ, τις ενέργειες του δημάρχου της Κερασούντας Οσμάν αγά για «τον αφανισμό όλων των στοιχείων που δεν είναι καθαροί Μουσουλμάνοι» (Norton, 1922), το πανικόβλητο πλήθος στην προκουμαία της Σμύρνης το 1922, «το τέλος ενός πολιτισμού ή τον θάνατο της Σμύρνης» (Antoniades, 1923). Ο ξεριζωμός και οι γενοκτονίες των Αρμενίων και των Ελλήνων της Μικράς Ασίας και του Πόντου, δεν αποτελούσαν στιγμιαία, απροσδόκητη ή αιφνίδια πράξη και πολιτική του 20ου αιώνα (1908-1924), όπως διαφαίνεται και τεκμηριώνεται στις επιτόπιες μαρτυρίες δυτικών περιηγητριών από τον 18ο αιώνα. Οι διωγμοί, οι σφαγές και η εξόντωση αυτοχθόνων ιστορικών λαών της Μικράς Ασίας και του Πόντου, όπως των Ασσυρίων, των Αρμενίων, των Ελλήνων και άλλων, δεν περιορίστηκαν σε μια εποχή. Το οθωμανικό κράτος και, ιδίως, το μετέπειτα κεμαλικό καθεστώς οδήγησαν στον ξεριζωμό, στην εξολόθρευση και στην τελική εξαφάνιση αυτοχθόνων ιστορικών λαών της Μικράς Ασίας και του Πόντου.-

Cite as/ βιβλιογραφική αναφορά:

© Καμπερίδου, Ειρήνη (2022). Ο ξεριζωμός στα μάτια των περιηγητριών: «Η Κυριαρχία της Τρομοκρατίας» (1881-1922) και «η Μεγάλη Σφαγή» του 1896. Πλήρες κείμενο εισήγησης στο συνέδριο του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων (ΣΕΕ): «Ο ρόλος των γυναικών της καθ' ημάς Ανατολής στην διαμόρφωση της σύγχρονης Ελληνικής κοινωνίας» 24-25 Σεπτεμβρίου 2022, Αθήνα, σελ. 1-28. Μόνιμη Διεύθυνση <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/3223206>.

Άρθρο/μελέτη: <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/3223206/file.pdf> ή <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/3223206#contents>

Δεύτερη Ενότητα

II. Οι μαρτυρίες μιας Γαλλίδας εθελόντριας στην προκουμαία της Σμύρνης: «Το τέλος ενός πολιτισμού ή ο θάνατος της Σμύρνης» (Καμπερίδου, 2023)
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoal/object/3327347> Διάλεξη/εισήγηση στο YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=ziV28Va5FwI&list=PLPzInO4nqiMvnS3InhxUvb0tO2BTEE3fY&index=4&t=2067s>

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Η μελέτη αυτή επικεντρώνεται στις μαρτυρίες της Γαλλίδας εθελόντριας Mme Jean Antoniadès (1925) η οποία προσέφερε τις υπηρεσίες της σε πέντε νοσοκομεία της Σμύρνης. Στο έργο της "*La fin d'une civilisation ou la mort de Smyrne*" περιγράφει με παραστατικό τρόπο την καταστροφή της πόλης. **Στην πρώτη ενότητα** ακολουθώντας τις γυναικείες μαρτυρίες του 19ου αιώνα στην Οθωμανική επικράτεια, διαπιστώνουμε τον εκρηκτικό και ανεξέλεγκτο τρόπο που εκδηλώνονται τα φαινόμενα βίας και κοινωνικού ρατσισμού. Η σφαγή της Σμύρνης και η πυρπόληση της πόλης, δεν ήταν αποτέλεσμα μιας απροσδόκητης πολιτικής του 20ου αιώνα. Αυτό τεκμηριώνεται ήδη από τις μαρτυρίες μεγάλου αριθμού δυτικών περιηγητριών του 19ου αιώνα, οι οποίες έζησαν, εργάστηκαν ή επισκέφτηκαν τη Σμύρνη. Στις περιγραφές τους επισημαίνεται ο κοσμοπολίτικος και πολυπολιτισμικός χαρακτήρας της πόλης και εκθειάζεται η ευμάρεια και το εμπορικό πνεύμα των Ελλήνων, των Εβραίων και των Αρμενίων. Αναφέρονται στα χαρέμια, τα γυναικεία επαγγέλματα, τα παζάρια, το εμπόριο του καφέ, το φορολογικό σύστημα, τις θρησκευτικές-πολιτιστικές συγκρούσεις και το σκλαβοπάζαρο και διαπιστώνουν ότι επωλούντο γυναίκες διαφόρων εθνικοτήτων. Όπως επισημαίνουν η πλειονότητα των γυναικών στο σκλαβοπάζαρο της Σμύρνης, ειδικά το 1816 και το 1822, ήταν Ελληνίδες, ορισμένες από τις οποίες, είχαν προσφερθεί ως δώρα στον σουλτάνο Μαχμούτ Β'. **Αποκαλυπτικές είναι επίσης και οι γυναικείες μαρτυρίες των αρχών του 20ου αιώνα, που εξετάζονται στη δεύτερη ενότητα, όπως εκείνες για την καταστροφή της Σμύρνης, και ειδικά της Γαλλίδας εθελόντριας Mme Jean Antoniadès, η οποία επιβιβάστηκε στο πλωτό-νοσοκομείο Αμφιτρίτη, στο οποίο είχαν βρει καταφύγιο 900 άτομα ενώ η χωρητικότητα ήταν μόνο για 200.**

Cite as/ βιβλιογραφική αναφορά:

© Καμπερίδου, Ειρήνη (2023). Οι μαρτυρίες μιας Γαλλίδας εθελόντριας στην προκουμαία της Σμύρνης: «Το τέλος ενός πολιτισμού ή ο θάνατος της Σμύρνης». Εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο "Η Σμύρνη ως σύμβολο: από τον 19ο αιώνα έως τον Σεπτέμβριο του 1922", 12/5/2023. Διοργάνωση: Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου, Αθήνα, 12-14 Μαΐου 2023.

ΑΥΤΗ Η ΔΙΑΛΕΞΗ ΔΕΝ ΘΑ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΦΘΕΙ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ / ΣΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ